

УДК 621.326

Василь Ніконенко, к.ф.н., проф.

Тернопільський державний технічний університет імені Івана Пулюя, Україна

СОЦІАЛЬНЕ ТА БІОЛОГІЧНЕ В ЖИТТІ ЛЮДИНИ

Vasyl Nikonenko, Ph.D., Prof.

SOCIAL AND BIOLOGICAL ASPECTS OF HUMAN LIFE

Серед важливих проблем, які одвічно хвилювали мислителів всіх часів і народів, особливе місце займає проблема співвідношення соціологічного і соціального. Тривалий час це питання вирішувалось односторонньо: або абсолютизувалась роль соціального, духовного компоненту і ігнорувалась роль природно-біологічного компоненту, або ж, навпаки, в абсолют зводився фактор біологічний та ігнорувалась соціальний компонент.

Проте ще геніальний філософ античності Арістотель вказував на наявність в людині як тваринних (біологічних) засад, так і засад соціальних (духовних). Оскільки кожна людина в тій чи іншій мірі є включеною в систему різних суспільних відносин, то вона, звичайно, є істотою соціальною. Разом з тим людина є частиною природи, тобто істотою біологічною. В процесі вивчення співвідношення біологічного і соціального в людині поступово сформувались дві основні концепції, що характеризуються протилежним підходом до розглядуваної проблеми. Прибічники одного підходу, який прийнято називати біологізаторським або натуралістичним, віддають пріоритет (перевагу) природним, біологічним засадам в людині. Інший підхід називають соціологізаторським, а його прибічники розглядають людину лише пасивним породженням суспільних відносин, відображенням тих умов, в яких живе людина. Людина не існує поза суспільством, проте їй немає і без сукупності особливих роду природно-біологічних якостей. Вона підпорядкована як законам живої природи, так і суспільним законам, законам власної цінності. Виділившись із природи, людина несе в собі всі притаманні їй ознаки, які не вичерпуються природними. Людське реалізується і через соціальне, і через біологічне, які співіснують в органічній єдності.

Але саме все це ігнорують представники соціологізаторського підходу. Все те, що стосується біології людини, природних передумов її існування, різноманітних проявів людської індивідуальності, сприймається прибічниками соціологізаторських концепцій як щось другорядне. В результаті цього має місце зростання смертності населення і скорочення середньої тривалості життя, ігнорування запитів медицини, екології, інших секторів соціальної сфери, які впливають на генофонд нації. На жаль, і після здобуття Україною державної незалежності істотних зрушень на користь поліпшення життєвого рівня людини, формування необхідних умов для відтворення біологічного потенціалу переважної більшості населення не відбулося.

Ряд вчених з тривогою заявляють, що по багатьох параметрах можливості адаптації людського організму вичерпуються. При цьому маються на увазі не тільки фізичні, але й психологічні фактори, що пов'язані із забрудненням довкілля, середовища, в якому живе людина. Ніколи ще середовище проживання людини не було так насичене іонізуючими випромінюваннями і забруднене хімічними речовинами, шкідливими як для нинішнього людства, так і небезпечними для її майбутніх поколінь, оскільки в результаті активізації мутаційних процесів і зростання його негативного впливу на спадковість людини. Зневажливе ставлення до біології людини створює загрозу для самого існування людства і ніякі соціальні проекти та цілі не можуть це компенсувати.